

HOREZMÎ'NİN MUHABBET-NÂME'SİNİN İKİ YENİ YAZMA NÜSHASI ÜZERİNE

OSMAN F. SERTKAYA

I — Muhabbet-nâme'nin nüshaları ve bu nüshalar üzerinde yapılan çalışmalar :

A nüshası : British Museum Or. 8193'te kayıtlı Uygur harfli bir mecmuanın 160^a - 173^b yaprakları arasındadır. Uygur harfleri ile yazılan bu nüsha ilk defa *Bartold* tarafından tanıtılmıştır¹.

B nüshası : British Museum Add. 7914'te kayıtlı Arap harfli bir mecmuanın 290^b - 313^b yaprakları arasındadır. Arap harfleri ile yazılan bu nüsha, ilim âleminde bilinen ilk nüsha olup, Rieu kataloğunda tavsif edilmiştir².

Şimdiye kadar ilim âleminde umumiyetle bu iki nüsha bilinmekte idi. Muhabbet-nâme'nin Gandjei³, Şçerbak⁴, ve Nadjib⁵ tarafından yapılan neşirleri, işte British Museum'da bulunan bu iki nüshaya dayanılarak yapılmış neşirlerdir.

1 V.V. Bartold', *Novaya Rukopis' uygurskom grifom v Britanskom Muzei*, DAN, 1924, s. 57-58. Muhabbet-nâme'nin içinde bulunduğu Uygur harfli bu yazma daha sonra *Sir Gerard Clauson* tarafından tanıtılmıştır. *A hitherto unknown Turkish Manuscript in «Uighur» Characters*, JRAŞ, 1928, s. 99-130.

2 Rieu, *Catalogue of the Turkish Manuscripts in the British Museum*, Londra, 1888, s. 290.

3 Tourkhân Gandjei, önce; [II «Muhabbat-nâme» di Hôrazmî, *Annali dell' Istituto Universitario Orientale di Napoli, Nuova Serie, Vol. VI (Roma 1957), s. 131-161; VII (Roma 1958), s. 135-166*] «Hôrazmî'nin Muhabbet-nâme'si» başlığı ile Muhabbet-nâme'nin iki nüshasının tenkitli metnini, Uygur harfli nüshanın tıpkıbaşımını (s. 131-161) ve Muhabbet-nâme metninin tercümesini vermiş (s. 135-166), [Gandjei'nin bu yayını J. Eckmann tarafından tanıtılmıştır. *Janos Eckmann, TDED, IX, s. 156-158*] sonra [I *lessico del «Muhabbat-nâme», Annali dell' Istituto Universitario Orientale di Napoli, Nuova Serie, Vol. VIII, Roma, 1959, s. 91-102.*] «Muhabbet-nâme'nin sözlüğü» başlığı ile Muhabbet-nâme'deki türkçe kelimelerin sözlüğünü yayınlamıştır. Bu neşir de J. Eckmann tarafından tamtdır. [J. Eckmann, *TDED, IX, s. 158*].

4 A.M. Şçerbak, [Oguz-nâme, *Muhabbat-nâme, pamyatniki drevne uygurskoy i staro uzbekskoy pis'mennosti, Moskova 1959, s. 111-170*] adlı yayınında, Muhabbet-nâme'nin yazılı olduğu Uygur harfli mecmua münderecatını incelemiş (s. 115-123), Uygur harfli nüshayı esas alarak metnin transkripsiyonu (s. 128-149) ile tercümesini (s. 150-166) vermiş ve Muhabbet-nâme'nin belli başlı dil hususiyetlerini göstermiştir (s. 167-170).

5 E.N. Nadjib, [*Horezmi, Muhabbet-name, İzdanie, teksta, transkripsiya, perevod i issledovanie,*

Muhabbet-nâme'nin bilinen bu nüshalarının haricinde, aşağıda *C* ve *D* nüshaları diye tavsif ettiğimiz, Arap harfli, iki yazma nüshası daha mevcuttur.

C nüshası : İstanbul, Millet Kütüphanesi, Arabî, no 86'da kayıtlı Arapça Tefsir'in haşiyesindedir. Bu Arapça Tefsir'in haşiyesinde Farsça ve Türkçe eserler vardır. Varak 91 (s. 179)'de Hocendî'nin Letâfet-nâme'si başlamakta ve diğer sahifelerde de haşiyede devam ederek, varak 98^b (s. 194)'te sona ermektedir. Letâfet-nâme'den sonra aynı sahifenin haşiyesinde, *Muhabbet-nâme-i Türkî* başlığı ile Horezmi'nin eseri başlamakta ve bu sahifeden itibaren Muhabbet-nâme Tefsir'in 105 ilâ 112. sahifelerinin haşiyesinde devam etmektedir.

Muhabbet-nâme'nin bu nüshasından yalnız Janos Eckmann, PhTF II'deki *Die kiptschakische Literatur* adlı makalesinin Muhabbet-nâme ile ilgili kısmının bibliyografyasında, bahsetmektedir⁶. Kanaatimizce *Köprülü'nün Türk Edebiyatı Tarihi*'nde zikrettiği nüsha bu olmalıdır⁷.

Bu nüshanın ketebe kaydı yoktur.

D nüshası : İstanbul, Millet Kütüphanesi, Ali Emîri, Manzum, no 949'da kayıtlı bulunan bu müstakil nüsha, batı kaynaklarında hiç geçmemektedir. Bu yazmadan sadece Güzide Uluçay «*Charles Rieu'nün British Müseum'da bulunan Türkçe yazma nüshalar kataloğundaki Türkî ve Şark lehçesine ait eserlerin tercümesi ve bazı ilâveler, 1936-1937*» adlı lisans travayında, bahsetmekte ve bu nüshanın Kilis'li Rifat'a göre Haşim Bey (?) adlı bir şahıs tarafından yukarıda bahs ettiğimiz Köprülü Fuad'ın *Türk Edebiyatı Tarihi*'nde zikredilen, fakat Güzide Uluçay ve Kilisli Rifat tarafından bilinmeyen *C nüshası*'ndan istinsah edilmiş olacağı ihtimalini belirtmektedir⁸.

Müstakil bir cild içinde olan bu nüsha 5 varaktır. Nüshanın eni 13, boyu 23 cm'dir. Sahifeler çift sütun olarak tertip edilmiştir. Sahife kenarlarında 4 yaldızlı sütun çekili, kenarda yaprağa benzeyen mavi, kahve ve penbe renkli şekiller vardır. Kâğıdın yazıya ayrılan havuzu da sarı, kahve ve penbe renklidir.

Metin 9. sahifede bitmektedir. Son sahife boştur. Metin 6. sahifeden itibaren haşiyede de devam etmektedir. Varak 1^a'da Ali Emîri'nin mührü ile Millet Kütüphanesi'nin mührü bulunmaktadır. Metin varak 1^b'de «*Muhabbet-nâme-i Türkî*» başlığı ile başlamaktadır. Sahifenin altında «*ma'badî noksandır*» şeklinde bir nota rastlanmakta ise de, bu eksiklik, metnin sonundan ziyade ortasına rastlamaktadır.

Moskova 1961, 223+51 s.] adlı yayınında, önsözden (s. 7-24) sonra Arap harfli nüsha esas alınarak transkripsiyonlu metni (s. 25-66), metnin tercümesini (s. 67-105), dil hususiyetlerini ihtiva eden izahat bölümünü (s. 106-157), sözlüğünü (s. 159-215), yer ve şahıs isimlerini vermiştir. s. 222-223'de bibliyografya yer almakta ve onu Arap harfli nüshanın tıpkıbasımı takip etmektedir.

6 J. Eckmann, *Die kiptschakische Literatur*, PhTF II, s. 287.

7 *Türk Edebiyatı Tarihi*, İst. 1926. s. 362. «...Millet Kütüphanesi'ndeki bir mecmuada da eserin bazı parçalarına tesadüf edilmiştir.»

8 G. Uluçay, s. 60^a.

D nüshası *C* nüshasından istinsah edilmiş muahhar bir nüshadır. *C* nüshasında kitabın alt tarafına rastlayan bir takım sözler, nüshanın yazılı olduğu Arapça tefsirin tekrar tekrar ciltlenmesi sebebi ile, kesilmiş ve böylece bazı beyitlerde kelimelerin ilk harfleri eksilmiştir. Bu yüzden *D* nüshası bazı yerlerde eksiktir⁹. *C* nüshası üzerinde yaptığımız inceleme neticesinde, bu eksilmiş harflerden bir kısmının daha sonraları ince uçlu bir kalemle ve MN metninin yazıldığı mürekkepten daha açık bir mürekkeple metne ilâve edildiği görülmüştür. *C* ve *D* nüshasının arasındaki farklar *D* nüshasının müstensihinin yer yer metni anlamamış olmasından doğmakta olup, bu iki nüsha arasında, belli başlı büyük bir fark yoktur.

Muhabbet-nâme metninin tamamı, şimdiye kadar, Türkiye dışında, T. Gandjei, A. M. Şerbak ve E. N. Nadjib tarafından olmak üzere üç defa neşredilmiştir. Yukarıda tanıttığımız bu neşirlerin haricinde Ş. Abdullaeva'nın *Adabiyat Hrestomatiyası* adlı antolojisinde de metnin bir bölümü yayınlanmıştır¹⁰. Janos Eckmann PhTF II'de MN hakkında bilinenleri bir araya getirmiştir¹¹. MN hakkında, Türkiye dışında, son neşriyat Sir G. Clauson'un *The Muhabbat-nâme of Xwârazmî*¹² adlı tetkiki ile J. Eckmann'ın «*Fragments of Khōrazmî's Muhabbat-nâma*» adlı *Tatarica*'da basılmakta olan makalesidir.

Türkiye'de ise 1926 yılında Hıfzı Tevfik (Gönensay), Hamamizâde İhsan ve Hasan Ali (Yücel) tarafından İstanbul'da yayınlanan *Türk Edebiyatı Nümuneleri*¹³ adlı antolojinin 46. sahifesinde *Hârezmî ve Hocendî* başlığı ile Muhabbet-nâme ile Letâfet-nâme yazarından bahs edilmiş ve Muhabbet-nâme'nin hangi nüshasından alındığı zikredilmeden 14 beyit örnek olarak verilmiştir.

Janos Eckmann PhTF II'deki *Die kiptschakische Literatur* adlı makalesinde Türk Edebiyatı Nümuneleri'ndeki bu neşre temas etmekte, fakat metnin hangi yazmadan alındığı hakkında bir şey söylememektedir¹⁴.

Yine Muhabbet-nâme metni üzerinde arkadaşımız Leylâ Türkmen (Ercan) bir mezuniyet çalışması yapmıştır¹⁵. Türkmen, Muhabbet-nâme'nin tenkitli met-

9. Hocendî'nin Letâfet-nâme'sihinin Millet Küt., Ali Emîri, Manzum, no 1221'de bulunan *D* nüshasının da, Letâfet-nâme'nin bu Arapça tefsirdeki *C* nüshasından istinsah edilmiş olduğu, *C* nüshasındaki ciltlenmeden ileri gelen eksikliklerin *D* nüshasında boş bırakılması ile açıkça görülmektedir. Bu hususa işaret eden Gandjei olmuştur. *The «Laṭāfat-nāma» of Khuṣṣandî*, Annali, 30/3 Napoli 1970, s. 345.

10. Taşkent, 1951, s. 35.

11. J. Eckmann, PhTF II, 284-287.

12. CAJ. VII. (1962), s. 241-255.

13. Hıfzı Tevfik, Hamamizâde İhsan, Hasan Ali, *Türk Edebiyatı Nümuneleri, Menşelerden onuncu hicret asrına kadar*, birinci cild, İst., 1926, s. 46-50.

14. s. 287.

15. Leylâ Türkmen, Hârezmî, Muhabbet-nâme. İst. 1969. Türkiyat Enstitüsü. No 872. s. IV + 28 + 72.

nini ve indeksini hazırladığı bu mezuniyet çabasında British Museum'daki iki nüshayı esas almıştır. *C* ve *D* nüshalarından ise sadece notlarda faydalanılmıştır.

Muhabbet-nâme üzerinde şimdiye kadar yapılan belli başlı çalışmalar bunlardır.

Bu çalışmada *C* nüshası esas alınmış, zaman zaman da *D* nüshasından faydalanılmıştır. Verilen metnin *A* ve *B* nüshalarında nereye tekâbül ettiği, metnin sağında gösterilmiş, dip notlarında da *A*, *B* ve *D* nüshasının farkları belirtilmiştir.

Metnin Farsça bölümü *B* nüshasından bazı yerlerde ayrılmaktadır. Bu makalede metinde geçen şekil esas alınmış, farklar, dip notunda verilmiştir.

A nüshasının tıpkıbasımı *Gandjei* neşrinde, *B* nüshasının tıpkıbasımı *Nadjib* neşrinde verilmiştir. *C* ve *D* nüshalarının tıpkıbasunları da bu neşirde verilmiştir.

Son olarak bu metnin, MN'nin diğer iki nüshasında net olarak anlaşılmayan bazı beyitleri düzelttiğini (bk. 47 ve 145. beyt), *-sañgız/-señgiz* yerine az rastlanılan *-sañgan/-señgen*¹⁶ (bk. beyt 44^b) ve *-isar/-iser* yerine, müstensih yanlışı değilse *-n-* türemesi ile, henüz hiç rastlanmamış *-unsar/-ünser* ? (bk. beyt 89; nüshalar ile krş.) gibi bazı gramer şekillerini taşıdığını da belirtelim.

II — Muhabbet - nâme'nin yazarı :

MN'nin müellifi *Horezmi*'nin hayatı ve şahsiyeti hakkında bilgimiz çok azdır. Yazarın, eserinde sadece *Horezmi* mahlasını kullanmış olması onun *Horezmi* olduğunu ifade eder.

MN'nin *B* nüshasında geçen;

*oķıgıl fâtiħa ür kıble yanı
sivünsün bende ħ^vārezmī revānī* beytini,
*oķıgıl fâtiħa dur kıble yanı
söyünsün bende Horezmi - Revānī* şeklinde okuyan E. N. Nadjib, bu okuyuşa dayanarak MN müellifinin mahlasını *Horezmi-Revānī* olarak yanlış bir şekilde izah etmektedir¹⁷.

"*Horezmi*" mahlası MN'de - *Gandjei* neşrinde- 29, 47, 59, 81, 95, 124, 148, 174, 237, 263, 289, 292, 354, 379 ve 439. beyitlerde olmak üzere 15 defa geçmektedir.

"*Horezmi*" mahlası MN'de - *Gandjei* neşrinde- 29, 47, 59, 81, 95, 124, 148, 174, 237, 263, 289, 292, 354, 379 ve 439. beyitlerde olmak üzere 15 defa geçmektedir.

Müellifin mahlası bu beyitlerin Arap harfli nüshalarında *Ĥ^vārezmī* imlâsı ile, Uygur harfli nüshada ise 59, 81, 124, 148, 174, 263, 289, 354, 379 ve 439. beyitlerde *Horez-mi*, 237. beyitte ise *Horezm-i* (z = s ile translitere edilen z sesi) imlâsı ile yazılmıştır.

16 « *-sañgan/-señgen eki üzerine* » adlı makalemiz basılmaktadır.

17 E.N. Nadjib, *Muhabbet-nâme*, s. 10-11, 63 ve 102.; Bu hususa ilk işaret eden A. Caferođlu olmuştur. Bk. A. Caferođlu, *Türk Dili Tarihi II*, İstanbul 1964, s. 123-124. (bu beyti metnimizdeki 141. beyt ile karşılaştırınız).

Uygur harfli nüshada yazarın adının geçtiği 29, 47, 95 ve 292. beyitler, metinde eksik olduğu için bu beyitlerdeki imlâ şekli meçhulümüzdür.

Hocendî'nin Letâfet-nâme adlı eserinin uygur harfli nüshasının 309. beytinde de MN müellifinin mahlası, MN'nin 237. beytindeki gibi *Horezm-i* şeklinde geçer¹⁸.

Müellifin mahlasının Arap harfli nüshalardaki «vâv-ı ma'dûle» ile yazılan خوارزمی imlâsı *H^vārezmî* şeklinde transkripsiyonlanmaktadır. Yine «vâv-ı ma'dûle» ile yazılan خواجه imlâsı da *h^vāce* şeklinde transkripsiyonlanmaktadır. Halbuki Uygur harfli metinlerde müellif adı açıkça *Horez-mî* ve *Horezm-i* imlâları ile geçmekte, kezâ *h^vāce* kelimesi de *hoca* imlâsı ile geçmektedir¹⁹.

Bu karşılaştırma neticesinde Uygur harfleri ile yazılı şekillerde fonetik telâffuzun, Arap harfleri ile yazılı şekillerde ise Arap alfabesinin imlâsını aksettiren görüşün esas alındığını kabul ederek, MN müellifinin adının *Horezmî* (*Horazmî*) olarak okunmasının daha doğru olduğu kanaatine varıyoruz.

18 Tourkhan Gandjei, *The «Latafat - nāma» of Khujandi*, Annali, 30/3, Napoli 1970, tıpkıbasım s. 25.

19 Bu örnekleri çoğaltmak mümkündür. *Haydar'm Mahzen'imn* Uygur harfli nüshasında خواجه *h^vāce* kelimesinin *hoca*, Sirâcû'l-kulûb (49b-11)'da ise خوان *h^vān* kelimesinin *hon* olarak yazıldığı zikredebiliriz.

Muhabbet-nâme-i Türkî

- C 1 (98^b) D 1 (1^b) 1 Uluğ tinğri-niñg atm yād kıldım A 160^a, B 290^b
Muhabbet-nâme-ni bünyād kıldım
- 2 İki yahtu güher ‘âlem-ğa birgen
Muhabbet gencini âdem-ğa birgen
- 3 Felek-niñg defterindin nün-nı tuyğan
Cihân bünyādını su üzre koygan.
- 4 Toğuz kat zer-nigâr ayvân-ı vâlâ
Yarattı altı künde haq ta‘âlâ
- 5 Havâ üzre birür şunçar-ğa küti
Tolun ay dik kıtur bir kaatre süti
- 6 Kara topraqtın sünbül yarattı A 160^b
Tiken-ler arasmda gül yarattı
- 7 Şınık taştın kıtur gevherni peydâ
(Kuru)ğ ney-din kıtur şekkerni peydâ
- 8 Yir üzre kudreti deryâ yarattı
Şadef-de lü’lü’-i lâlâ yarattı

2^a yahtu] A₂ yahtu B₂ yahtu ||

3^a defterindin] A₃ tefteri-tin | nun-m tuyğan] A₃ tün-ni yuğan B₃ tün-ni yuyğan |

3^b su] B₃ söz ||

4^a toğuz kat] A₄ B₄ yiti kat | ayvân-ı vâlâ] A₄ ayvan-ı mina ||

5^a küti] A₅ B₅ C₅ kum |

5^b tolun ay] C₅ t(olu)n ay D₅ کون ای | süti] A₅ B₅ C₅ sunı (süni?) ||

6^a sünbül yarattı] B₇ sünbül töretti |

6^b tikenler] C₆ dikenler | gül yarattı] B₇ gül töretti ||

7^a şınık] A₂ kadıg B₈ katık |

7^b (kuru)ğ] A₂ kuruğ B₈ kuruç C₇ kuru ||

8^b şadef-de] A₃ B₉ şadef-tin | lülü-i lâlâ] A₃ luluyi lal-a B₉ lülü ü lâlâ ||

- 9 Arı gül-ni arı-nıñ aşı kıldı B 291^a
 Şabā yilin çemen ferrāşı kıldı
- C 2 (54^a), D 2 (2^a) ز شرم روی تو خورشید خاور 10 (B 305^a)
 کشد در سر ز شب تا صبح چادر
 بر آورد از جهان حسن (تو) غوغا 11
 فلک در جستجویت بی سروبا
 ز کلک نقشبند صنع ییچون 12
 نیامد صورتی همچون تو موزون
 دلم از ساغر بزم الست است 13
 که چون چشم خورش پيوسته مست است
 در این مذهب اگرچه خونها نیست 14 (B 305^b)
 مکن خون بر درت کاینجا روا نیست
 چو خاک کویت آمد قبله جان 15
 نشاید کردن اندر کعبه جان
 چه میگویم من آخر این خیال است 16
 که جان از عشق تو بردن محال است

9^a arı] A₄ Arıĝ ||

11^b جست و جویت] B₈ جستجویت

12^a نقش بند] B₉ نقشبند

12^b نیاید] B₉ نیامد

14^a خون بها] B₁ خونها

15^a کعبه جان] B₂ قبله جان

15^b کعبه قربان] B₂ کعبه خان

16^a خیالست] B₃ خیال است

16^b محالست] B₃ محال است

- 17 وصال شه چو خواهد مرد درویش
زند آتش همی در خرمن خویش
- 18 کنون باشد که بیم هم برین جای
فتد ناکه سرم چون شمع دربای
- 19 اگر پرانه جان بر کف ندارد
بکرد شمع گردیدن تیارد
- 20 مرا صد جان بود در تن بهر موی
فدای ساکنان آن سر کوی
- 21 ز حسنت عالی افتاده برهم
مزد گر بی وفایی همچون عالم
- 22 در عشق تو اول من کشادم
از آن چون حلقه بر در او فتادم
- 23 ز پا افتاده ام در کار عشقت
سمر شد زان همه در کار عشقت
- 24 (B 306^a) سرم از عشق تو بالا گرفته
ز اشکم عالی دریا گرفته

18^a همچون تن [B₅] بیم هم

18^b بریای [B₅] دربای

20^a اگر باشد [B₇] بود در تن

20^b این [B₇] آن

21^a در هم [B₈] بر هم

21^b همچو [B₈] همچون

23^a از کار افتاده در کار عشقم [B₉] ز پا افتاده ام در کار عشقت

23^b عشقم [B₉] عشقت

- 25 ز حال زار من بنگر که گردون زان بخت
چه سان هر دم بیدامن میخورد خون
- 26 اگر دل دز هوایت نقش بستی
ز بار محنت در هم شکستی
- 27 غمت چون کوه (و من) عمری طپیدم
بیک موی آنچنان کوهی کشیدم
- 28 مکن بیداد من ترس از قتالی
که از خون نیت باشد وبالی
- 29 بنای عهد را آباد نمیکن
بیادی که کهم دلشاد نمیکن
- 30 در آندم کافریش گشت موجود
هوایت در هویدای دلم بود
- 31 نه چون هر یاد پیمانی بکونی
شوم در جستجوی زنک و بویی
- 32 چو خاکی گرچه در کوی تو خوارم
ز خاک در کت سر بر ندارم
- 33 چو سرو آزاده آزاد می باش
چو گل از چین خویت شاد می باش
- 26^a جرخ بستی [B₃ نقش بستی] 400
- 28^a می [B₅ من] 400
- 30^a آن دم [B₇ آندم] 400
- 31^b جست و جوی [B₈ جستجوی] 400
- 33^b خویت [B₁₀ خویت] 400

- D 4 (3^a)
- 34 سعادۃ را جمالت باد منظور
بصد منزل ز حسنت چشم بد دور
- 35 (B 306^b) پس از عمری که خوارزمی شود خاک
دم عشقت زند جایش بز افلاک
- 36 چو چنک بزم دل را ساز کردم
توای عشق تو آغاز کردم
- 37 سپاه صبح بر شب بود پیروز
که انشا گشت این ده نامه تاروز
- 38 اگر زین پیش پردازم بکفتار
حسینی (را) نماید روز بازار
- 39 الا ای ساقی تو یاده برخیز
بیار آن کهنه می در کام جان ریز
- 40 که میسوزد مرا جان از تپ و تاب
مگر بنشیند این آتش بان آب

41 Şabrđın yahşı yoktur pişе kılsam A170^b(181^b), B306^b
Bu yolda şabr yok endişе kılsam

sikisiñçi nâme

- 35^b دم عشق تو را کوید [B₁] دم عشقت زند جایش
- 36 Bu beyitin mısraları B nüshasında yer değiştirmiştir.
- 37^a سپاه C nüshasında سیاه şeklinde yanlış yazılmıştır
- 37^b سر نامه [B₄] ده نامه
- 38^a پیش [B₅] پیش
- 40^a می سوزد [B₈] میسوزد
- 40^b بدان [B₈] بان
- sikisiñçi nâme] B₁₀ tokuzunçi nâmesin aytur |

- 42 Eyâ âhü naazarlar şehriyârı
Hüsün meydânı-nnîg çâpük-süvârı
- 43 Laţîf ü nâzik ü zîbâ şanem-sin B 307^a
Zarâfet birle 'âlemde 'alem-sin
- 44 Kılıç ursañg kuluñg min cavidâne
(E)ger oğ atsañgan bağrım nişâne
- 45 (Kamu)ğ 'ömrüm siniñg nâziñg fidâsı
Miniñg köñglüm kuşu bâziñg fidâsı
- D 5 (3^b) 46 Niçe kim ilmesenğiz közge bizni A 171^a (170^a)
(Kön)gül cân birle asrar mihrinğizni
- 47 Ganîmet-dür bu 'ömür nâm bizge
Mübâh-dur bu köñgöl-ler kam bizge
- C 4 (55^a) 48 Cemâliñg medhîdin âfâk toldı
Sañga köñgöl-ler almak hatm boldı
- 49 Açık söziñg Mısr kandına oğşar
Cemâl eyyâmı gül 'ahdına oğşar
- 50 Sini körse kiçer tersâ şanem-din
Vücüd-ğa kilmedi sin dik 'adem-din
- 42^b hüsün meydânı-nnîg] A₁₂ ledafet mülki-niñg ||
- 43^a zîbâ şanem-sin] A₇ siba sanem-siz B₄ Yûsuf liğâsm |
- 43^b zarâfet birle 'âlemde 'alem-sin] A₇ sarafet 'alem-i içre-e 'alem-siz ||
- 44^b (E)ger oğ atsañgan bağrım] A₈ eger oğ adsañgız köñglüm B₁ veger oğ
âtsañgız bağrım | D₁₁ ger oğ atsañgan bağrım ||
- 45^a (kamu)ğ] B₃ kamuğ D₁₂ kamu |
- 45^b (kön)gül cân birle] A₁ köñgöl cân içre-e B₅ köñgöl cân içre D₁ kö(ñgü)l
cân birle ||
- 47^a ganîmet-dür bu 'ömür nâm bizge] A₂ ganîmet-tür bu hüsün nevkânı (?)
sizge B₆ ganîmet-tü(r) 'ömür noğanı bizge |
- 47^b mübâh-dür ... bizge] A₂ müba(h) irür ... sizge B₆ mübâh irür ... bizge ||
- 48^a medhîdin] A₃ söz-i-tin |
- 48^b sañga köñgöl-ler almak] A₃ köñgöl almak sañga ta B₇ sañga almak
köñgölüni ||
- 49^a açık söziñg Mısr kandına] B₈ açık sözi Kırım şehdi-ğa |
- 49^b gül 'ahdına] B₈ gül 'ahdi-ğa ||

- 51 Kaçan zülfünğ nesimî cāngā isgey
Kim ol ya qaşlarınğ zünnār kisgey
- 52 Mañga ışkınğ yolında kan körünür
Yüzünğ āyīnesinde cān körünür
- 53 Yaraftı ay kibi zībā sini haq B 307^b
Kim ol çehreñğ birür tālem-ğa revnāk
- 54 Siniñ kiin al inğinğde miñğ yaraftı
Boyuñğ birle saçınğm tınğ yarattı
- 55 Mini kıldı felek dik bī ser ü pāy
Dağı yüz yıldā sin dik toğma-ğay ay
- 56 Cihān-niñğ fitne(si) esrük közüñğde
‘Iyān ‘İsī demi şirīn sözüñğde
- 57 Hüsün hōd pākdāmen-lıg-dın artar
Kişi-niñğ pāk-ler-ğa köñgli tartar
- D 6 (4^a) 58 Eger körse yüzünğni lāle solğay
Siniñ dik gül meger uçmağ-da bolğay

- 50^b vüciid-ğa kilmedi sin dik] A₄ cihan-ta kilmet-i siz tek B₉ vüciid-ka kilmedi sin tik ||
- 51^a cān-ğa] B₁₀ rūma ||
- 52 Bu beyit A nüshasında 53. beyitten sonra gelmektedir.
- 52^a mañga] D₇ miñge]
- 53^a ay kibi] A₅ misl-i yok B₁ ay bigin]
- 53^b ol] A₅ B₁ uş ||
- 54 Bu beyit A nüshası varak 160^a ve B nüshası varak 290^b’de 6. beyit olarak geçmektedir.
- 54^a siniñ ... inğinğde] A₆ aniñğ ... inğin-te B₆ aniñğ ... inğinde]
- 54^b boyuñğ] A₆ B₆ boyı ||
- 55^b dağı yüz] A₇ tağ-i miñğ B₂ dağı miñğ ||
- 56^a fitne(si)] A₈ B₃ fitnesi] esrük] A₈ ösrük]
- 56^b ‘iyān ‘İsī demi] A₈ irür İz-ā tem-i ||
- 57 B ve C nüshalarında bu beyitin birinci ile ikinci mısraı yer değiştirmiştir.
- 57^a pākdāmen-lıg-dm] B₄ pāk-dāmen-lıq-tm ||
- 58^a yüzünğni] B₅ sini hem]

- 59 Ayâğıñg öpmegin kul kıldı 'âdet A 171^b (170^b)
Süleymân bulmağay mündağ sa'âdet
- 60 Vişâliñg-niñg bu kün şüktrin kıdur min
Hayâliñg közde uçanm bilür min
- 61 Kuyaş 'aksi yüzinde rāh içinde
Siniñg dik yok çiçek uçmaq içinde
- 62 Kuluñg köp-dür velî min inçü kul min
(Vişâ)liñg qadrini bilmes degül min
- 63 Köñgöl sin-siz tilemes ten-de cân-nı
Körer H'ârezmî yüziñgde cihân-nı
- 64 Kil ay sâkî kitür peymâne bizge B 308^a
'İnâyet-ler kıdur cânâne bizge
- 65 İçeliñg bâdeni cânân yüzige
Hızır suym saçalıñg cân yüzige
tokusınçı nâme
- C 5 (55^b) 66 Eyâ nâ-mihribân 'ahdi vefâsız
Cihân sin dik 'ömür gül dik vefâsız
- 67 'Ömür mihnet bile pâyâne kildi
Köñgöl cevriñg ilindin cânê kildi

59^a ayâğıñg] A₁ B₆ ayâğıñg |

59^b bulmağay] A₁ tapmağay B₆ bulmadı ||

61^a yüzinde] B₈ yüziñgdin |

61^b uçmaq] B₈ uçmalı ||

62^a köp-dür] A₃ B₉ köp-tür | inçü] A₃ ünçü |

62^b (vişâ)liñg] A₃ B₉ vişâliñg ||

63^b H'ârezmî yüziñgde] A₄ yüsiñg-te Horez-mi B₁₀ yüziñgde H'ârezmî ||

64 Bu beyitten önce A nüshasında *sözbaş*ı B nüshasında *mesnevi* başlığı var.

65^a içeliñg] A₆ içel-i |

65^b suym saçalıñg] A₆ suyun saçal-ı B₂ suym saçalıñg D₈ sunın saçalıñg ||

— tokusınçı nâme] B₄ onunçı nâmesin aytur |

66^a vefâsız] B₅ beğâsız |

66^b sin] A₇ B₅ yıl | vefâsız] A₅ beğ-a-sız ||

- 68 K z m k rdi cemali n   ivesini
K n g l tapmadı b gnin  m vesini
- 69 Mini  lt rdi 'iŐkinin  birmediin  d d A 172^a (171^a)
Barur min  sit nnin dm  ayr-b d
- C6 (56^a) 70  r r c n maŐs d  irinin  neb t 
 s n-nin  hem bolur  h r zek t 
- 71 Sa n a t  boldum ay c n  Őin  min
Cef  ilginin -din asru m btel  min
- 72  amuŐ  aŐut irinli s zi dirler
Vef s zl k-m sizdin  gren rl r
- 73 Salaym  z mi  zge diy re B 308^b
K n g l-ni baŐlaym min  zge y re
- 74 K  ay s k  kit r peym ne bizge
' n yet-ler  ılır c n ne bizge
- 75 Tilim g l- ehre nergis k zl ler bar
Őeker dudak-lı Őir n s zl ler bar
- 76 Vel  k n gl m  utul-mas d minin zdm
 amuŐ, Őekker tamar d Őn minin zdm

67^a p y ne] C₂ p y ne (-b ile yazılmıŐ!-) D₁₀ yabane (-m stensih hatas  olsa gerek-)

68 Bu beyit A ve B n shalarında 69. beyitten sonra gelmektedir.

68^a k z m] A₂ k s nin  |

68^b tapmadı] A₂ tat-mat-ı B₈ tatmadı ||

69^b  sit nnin dm] A₁ iŐkinin din uŐ B₈  sit n nnin dm bar ||

70^b  s n-nin  hem] A₃ cemalinin -nin  B₁₀  s n-n nin  hem ||

71^b cef  ilginin -din] A₄ cef n  ilgin-te B₁₁ cef n  ilginin  ||

72 Bu beyit A ve B n shasında 67. beyitten  nce gelmektedir.

72^a irinli s zi dirler] A₈ irin-lig s z-i t r-ler (?) m stensih yanlışı deŐilse
-i-~ - - deŐiŐmesi olmalıdır! |

73^a diy re] B₂ ادباره (-baŐtaki elif m stensih hatas  olmalıdır)

73^b baŐlaym min] B₂ baŐlaŐaym ||

74 Bu beyit A ve B n shasında bu sırada yoktur.

75^a tilim] A₆ B₃ telim | k zl ler] B₃ k zli-ler |

75^b dudakh] A₆ dudaklu | s zl ler] B₃ s zli-ler ||

- 77 Bağışlasaᅇg kamuᅇ sultān sin āhır
Közüm-ᅇa nūr vü ten-ᅇa cān sin āhır
- 78 Bilür min kim siniᅇg dik bulman ay cān A 172^b (171^b)
Boyun sundum cefāᅇa ᅇul min ay cān
- 79 Kiᅇi ᅇanda ölerin bilse bolmas
ᅇaᅇikat yāırdın ayrılᅇa bolmas
- 80 Hired birle cihān efsānesi min
Velī zenciriᅇgiz divānesi min
- 81 Ölüm-dür bizᅇe cānān-sız tirilmek
Muᅇāl-dür bu tene cān-sız tirilmek
- D 7 (4^b) 82 Köᅇgöl mihri naᅇar cānıdın artar
Nigāri cevriᅇi cān birle tartar
- 83 ᅇüsün-ni tā hüveydā ᅇıldı ᅇāᅇᅇ B 309^a
ᅇüsün birle vefā bolsa muvāfiᅇ
- 84 Cefādm iᅇgremes bu yolda 'uᅇᅇāᅇ
Vefādm cevriᅇgiz miᅇg ᅇatla ᅇoᅇrak
- 85 ᅇevürmen yüz niᅇe kim kilse miᅇnet
Cefā sizdin daᅇı bizdin muᅇabbet

- 76^a köᅇgölüm ᅇutul-mas] A₇ köᅇgölüm ᅇudulmas B₄ köᅇgöl ᅇutulmas D₂
köᅇgölüm ᅇutulmas |
- 77^a bağışlasaᅇg kamuᅇ] A₁₅ bağışl-a ᅇanum-ı] B₃ bağışlasaᅇg ᅇanım ||
- 77^b köziüm-ᅇa nūr vü ten-ᅇa] A₈ kösiüm-te nur tenimde B₅ köziüm-ᅇe nūr
tinim-ᅇe ||
- 78^a bulman] A₁ tapman B₇ bulmay |
- 78^b cefāᅇa] A₂ cefaᅇg-ᅇa ||
- 79^a ᅇānda ölerin] A₂ ᅇayda ölerin B₈ ᅇayda olardı (?) |
- 81^a ölümdür] B₁₀ ölüm-dü |
- 81^b muᅇāl-dür bu] B₁₀ muᅇāl irür ||
- 82^a cāmdın] A₅ B₁₁ yolımdın |
- 82^b nigāri] A₅ nigariᅇg ||
- 83^a hüveydā] A₆ ki peydā |
- 83^b bolsa] A₆ B₁ bolmas ||
- 84^b cevriᅇgiz] B₂ cevriᅇgiz ||
- 85^a ᅇevürmen] A₈ evürmen B₃ ivürmen |

- 86 Uğan Yūsuf cemālin sizge birdi
Muḥabbet kimi yāsm bizge birdi
- 87 Bu Ḥārezmī muḥabbet-nāmesini A 173^a (172^a)
Uṭārid kōrdi saldı ḥāmesini
- C 7 (56^b) 88 Kil ay sākī kılalı hoş futūḥı
Kim uş bu dem irür çān-nıñg futūḥı
- 89 İçeliñg bāde kim gül-ler solunsar
Tinimiz āķibet topraķ bolunsar
- 90 Bu yirge yitti söz tağyır boldı
Burun on didim uş on bir boldı
- 91 Şabrdın yaḥşı yoķtur pīşe kılsam
Bu yolda şabr yoķ endişe kılsam

onünçü nāme

الا ای شمع جمع پاکبازان 92
چو شمع از مهر رویت منه کدازان

- 85^b dağı] A₈ taķ-ı B₃ tağı ||
- 87^a bu Ḥārezmī] A₁ çü Ḥorezmi |
- 87^b ‘uṭārid kōrdi saldı ḥāmesini] A₁ cihan-ğa yaytı bu efsan-e-sin-i ||
- 88 Bu beyitten önce A nüshasında *söz başı* B nüshasında *meşnevi* başlığı var.
- 88^a kılalı hoş futūḥı] A₂ kılal-ı hoş sabuḥ-ı B₇ kitürgil hoş şabūḥı D₇ kıla kil hoş futūḥı |
- 89^a içeliñg bāde kim ... solunsar] A₃ içel-i badeni ... solısar B₈ içeliñg bādeni ... solısar |
- 90^a tağyır] B₉ te’ḥīr |
- 89^b topraķ bolunsar] A₃ B₈ topraķ bolısar ||
- 90^b burun on didim uş] B₉ burun on didim ||
- 91 Bu beyit A ve B nüshalarında bu sırada yoktur.
- 92 Bu Farsça beyitten önce C ve D nüshalarında *onünçü nāme* B nüshasında ise *on birinçü nāmesin aytur* başlığı var.
- 92^a پاکبازان B₁₁] باکبازان

- 93 (B 309^b) رخ خوبت کل باغ بهشتت / از آن باغ بهشتت
قضا بر خاتم خطی نوشتت
- 94 که ملک حسن را صاحبقرانی / صاحبقرانی
مکن با عاشقان تا مهربانی / تا مهربانی
- 95 لبست آن یا شکر یا آب حیوان / آب حیوان
سخنهایت همه شیرین تر از جان / تر از جان
- 96 دهان غنچه از لعل تو خواست / تو خواست
ندام تا ز رویت لاله چونست / چونست
- 97 ز چشمت نیز بیماریت ترکس / ترکس
مگر سروست آزاد از قدت بس / از قدت بس
- 98 اگرچه سرو را آزاد نام است / نام است
خیال نخل قدت را غلام است / غلام است
- 99 درخت قامتت را سیدب (و) کلنار / کلنار
ترنج غنبت در جان زندنار / زندنار
- 100 بهشم لاله زار از نازه تست / تست
جهان اندر جهان آوازه تست / آوازه تست
- 101 چو می افتد نظر بر روی جانان / جانان
همیکویم که ای آینه جانان / آینه جانان

- 93^a بهشت است [D₁] بهشتت 931
93^b نوشت است [D₂] نوشتت 932
94^a صاحب قران [B₂] صاحبقرانی 941
97^b آزاده [B₅] آزاد از 942
98^b غلامست [B₁] غلام است 943
101^b همی کویم [B₁₁] همیکویم 944

- 102 (B 310^a) برویت مانده ام چون نقش ایوان
تماشا میکنم بر صنع یزدان
- 103 بصد جان کشته عشق تو شد دل
که میکردد حیات از عشق حاصل
- 104 جمالت کرد عالم را منور
زهی حسن و جمال الله اکبر
- 105 مرا عید از جمال فرخ تست
بچشم روشنایی از رخ تست
- 106 من آشفته دل این کیش دارم
که کر (قر) بان کنی سر پیش دارم
- 107 رخ خورشید زرد از رنج عشقت
شهان مانند در شطرنج عشقت
- 108 تو سلطانی (و) من مسکین فقیرم
بود روزی که دربای تو میرم
- 109 غمت تا چند نسوزد سینه‌ها را
جمالت تیره کرد آینه‌ها را
- 110 (B 310^b) دلم را که کدازی که نوازی
ز دلبندان خوش آید دلنوازی

- 103 103. beyit b nüshasında 104. beyitten sonra gelmektedir.
- 107^b مات اند [B₉] مانند
- 108^a اسیرم [B₁₀] فقیرم
- 109^a سینها را [B₁₁] سینه‌ها را
- 110^a نوازی که کدازی [B₁] کدازی که نوازی
- 111^a ماه رویان [B₂] ماهرویان

- 111 ترا با ماهرویان پادشاهیست
محبتهای من با تو الهیست
- 112 جهان را نو بهار تازه بشکفت
چو خوارزمی محبت نامه کفت
- 113 دلی بی دلستان جانی ندارد
محبت هیچ پایانی ندارد
- 114 اگر پرسی چه می باشد محبت
محبت آنکه بگریزی ز محنت
- 115 بجایی ساقیا می ده روانم
که از می تازه میگردد روانم
- 116 هلا ای بخت خواب آلود بر خیز
می دوشین بیارد زود بر خیز
- 117 تمناهای خوش دارند هر کس
مرا معشوق و می می باید و بس
- 118 عراقی مطربی خواهم خوش الحان
که خواند این غزل را در صفاهان
« غزل »

111^b محبت های [B₂] محبت های

112^a جهانرا [B₃] جهان را

113^b کرچه [B₄] هیچ

115^b که کز می [B₈] که از می

116^a الا [B₇] هلا

116^b بیاور [B₇] بیارد

— C nüshasında başğı var. غزل فارسی

- 119 بیا ای سرو قد کل بنا کوش
می کلکون بیاد خویشان نوش
- 120 (B 311^a) اگر هر چند هم خامست یاده
بر آرد ز آتش رخسار تو خوش
- 121 نکارا چشمه مهر تو دارد
نهان در ذره صد چشمه نوش
- 122 بکام خویشان خود را نکه دار
مگر در خواب بینم چون شب دوش
- 123 خوشا سروی که همچون خرمن گل
بصد حيله نمی کنجد در آغوش
- 124 تو مست شیرکیر از باده عشق
من مسکین خراب از عشق مدهوش
- 125 سخن بسیار دارم لیک چشمت
اشارت میکند هر دم که خاموش
- 126 دمار از جان خواری می بر آورد
بنوک غمزه آن ترک سیه پوش

- 119^b روی [B₁₁ بیاد
121^b هر [B₂ در
122^a دگر بار [B₅ نکه دار
124^a باده حسن [B₇ باده عشق
125 125. beyit, B nüshasında 126. beyitten sonra gelmektedir.
126^a بر آرد [B₈ بر آورد
126^b بتسیغ غمزه [B₈ بنوک غمزه

- C 9 (57^b) münâcât aytur
- 127 İlähî yahtu kılğıl cānımızm A 173^a (172^a)
 Hālal-din şaklağın İmānımıznı
- 128 Tikendin kudreting peydā kılur gül B 311^b
 Hāṭā köp kildi min kuldım kiçürgil
- 129 Sa'ādet-ni hūner-ğa yād kıl-ğın
 Hūnerdin bizni berhūrdār kıl-ğın
- 130 Sözüüm bokrini körgüz şeh-ğa şīrīn
 Şehī kim kıldı Hūsevlerini miskīn
- 131 Muhammed h'āce big Cemşid-i şānī
 Cihān-nıñ arzısı vü hālk cānı
- D 9 (5^b) 132 Eyā ferhunde tālī' tal'atı kün
 Sini tiñgri murādınğa tigürsün
- 133 Ayaym imdi bir kıṭ'a işit-gin
 Niçük min kim bir ahvālim-ni bil-gin

kıṭ'a

- 134 Tamuğ dāmmda qalur kuş imes min
 Tilim ayvān üze uçqan hümā min

- 127 Bu beyitten önce B nüshasında *münâcât* başlığı var.
- 127^a yahtu kılğıl] A₄ yahtu kıl-ğıl B₁₁ yahtu kılğıl]
- 127^b hālal-din şaklağın] A₁ hālal-tm tut yırak B₁₁ hālal-din şaklağıl ||
- 129^a sa'ādet-ni] C sa'ādet-bi [-*nun* noktası yerine yanışhıkla *be* noktası ko-
 nulmuştur-]] yād kılğın] A₆ yat kıl-ğıl B₄ yād kılğıl]
- 129^b berhūrdār kıl-ğın] A₆ ber-hur-tar kıl-ğıl B₄ berhūrdār kılğıl ||
- 130^b hūsevlerini miskīn] B₅ hūsevlerini şīrīn ||
- 131 Bü beyit B nüshasında 129. beyitten önce gelmektedir.
- 131^b arzısı vü hālk cānı] A₈ arsız-ı-tür hālk hānı B₃ arzısı, vü hālk hānı ||
- 132 Bu beyit B nüshasında, metnimizdeki 128. beyitten soma gelmekte olup
 A nüshasında yoktur.
- 133^a kıṭ'a işit-gin] B₆ kıṭ'a işit-kil]
- 133^b kim bir ahvālim-ni bilgin] B₆ hāl ü ahvālimni bilgil ||
- 134 Bu beyitten önce A nüshasında *söz başı* B ve C nüshalarında *kıṭ'a* baş-

Handwritten text in Ottoman Turkish script, likely a manuscript page. The text is densely packed and includes various annotations and marginalia. The main body of text is written in a cursive style, with some words in larger, bolder script. There are several lines of text that appear to be headings or section markers. The page is numbered '114' in the top left corner. The text discusses various topics, possibly related to medicine or philosophy, given the context of the 'SERTKAYA' manuscript. The handwriting is clear but dense, with many small characters and diacritics. There are also some larger, more decorative elements interspersed throughout the text, possibly indicating specific points of interest or conclusions. The overall appearance is that of a well-used, historical document.

<p> چه بگویم سیم از این خیال است که جان از عشق تو بران محال است وصال شد چون خوار و درین نذر آتش می در عشق توین کنون شد که نیم هم از پای نذر که رسم چون مع پای اگر پروانه جان گرفت بگردش مع کردین یار طاصد جان دور کن سوزی فدای آن که سیم سوزی زلفت عالمی فدا و بزم ز ذکر بی وفا بی چه عالم </p>	<p> چشمم روی تو شد خورشید خاوار که در این شب از این صبح خاوار بار آورده از جان کس نه فنا کلف در جیب است بی لایا ناله عشق شد مع چون ناله در کون کون تو درون ناله در کون کون تو درون ناله در کون کون تو درون ناله در کون کون تو درون ناله در کون کون تو درون ناله در کون کون تو درون ناله در کون کون تو درون ناله در کون کون تو درون </p>
--	---

<p> کسک پادشاه نسیک افغان که از خونش بشت پوی نایب صحرایان کسک پادشاهی که کم داشت آیدین درازدم کافور کسک مویات در سوید ایلم بود نوتون پادشاهی کسک چشم در کسک کسک و خاک کسک کسک ز خاک در کسک کسک کسک کسک کسک چو کل از کسک کسک </p>	<p> دیش تو اول کسک از آن چو خطه بردار افغان ز بافت ادم کسک </p>
---	--

سلامت اجالت او نظر
 بعد نزل زلفت چشم دور
 پس از عجب که آواز می خاگ
 دم شفت زنده جان ناگ
 چو چنگ بزم دل سازم
 نوا می خاگ آواز کردم
 با چرخ بر لب بود
 کرنا گشت این نواز دوز
 کر زنج شمس با درم شمار
 سخی غادر دوز بار
 ادای سانی نواد بود
 با بران گشته دست نام
 که میوزد و جان این
 که زلفت این جانب
 مبرین سخی بود زلف
 بود در مبرین زلف
 یک سخی
 ای تو زلف ز شکر
 سن سیدانی ز یک یک
 لطیف از که زیبا هم
 طراوت بر حالت مین
 قیج اور سگ از کب چا دوز
 کرادق مکان خرم
 نو عزم سخی زانی
 سخی از علوم و سخی از کوی

